

Verslag van de NHV-najaarsbijeenkomst 'Grondwatersysteem als bron en buffer in tijden van tekort en overschot'

ESMÉE MES, DIMMIE HENDRIKS, KLAASJAN RAAT, WILLEM JAN ZAADNOORDIJK

Op 27 november 2025 vond in Utrecht de najaarsbijeenkomst van de Nederlandse Hydrologische Vereniging (NHV) plaats getiteld 'Grondwatersysteem als bron en buffer in tijden van tekort en overschot'. Circa 90 enthousiaste watercollega's woonden deze informatieve middag bij. De dag begon met een inlooplunch, waarna NHV-voorzitter Ruud Bartholomeus (chief science officer bij KWR en buitengewoon hoogleraar aan de WUR) en Dimmie Hendriks (expert grondwater en droogte bij Deltares) iedereen welkom heetten.

Verslag

Plenaire presentaties

De eerste twee plenaire presentaties richtten zich op het belang van grondwater. Ida de Groot-Wallast (senior beleidsmedewerker bij het ministerie van I&W) belichtte het belang van grondwater op nationale schaal en de rol van het Rijk hierin. Deze rol focust zich op het krijgen en behouden van een duurzaam grondwatersysteem door inzicht te bieden in de huidige en gewenste toestand, en door zowel knelpunten te belichten als oplossingen aan te dragen, maar ook door grondwater breed onder de aandacht te brengen. Het Rijk is actief bezig met wetgeving, het opzetten van nationale programma's en sluit aan bij regionale projecten (zoals verschillende uitvoeringsprojecten m.b.t. klimaatadaptatie van regionale en lokale overheden). Ook wordt gekeken waar kansen voor het Rijk liggen, waar nog kennis op ontwikkeld moet worden en welke kaders dit vraagt. In de korte discussie die volgde, werd ingegaan op hoe je grondwater meer prominent in het nieuws houdt en de ontwikkeling van landelijke regelgeving over verantwoord infiltreren en aanvullen.

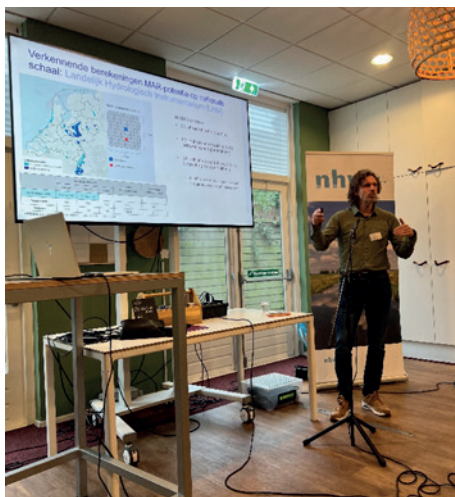
Desirée Rijnders (in haar rol als senior beleidsmedewerker bodem en water bij de Provincie Noord-Brabant) benadrukte het belang van grondwater op regionale schaal. Desirée benoemde het grondwaterconvenant van Noord-Brabant, waarin kleinschalige kortetermijnmaatregelen werden benoemd. Uitgebreider en duidelijker advies bleek nodig. Dit resulteerde in 'Zonder Water geen Later', het advies van de onafhankelijke adviescommissie Droogte. Hierin staan de volgende principes centraal: meer water vasthouden, minder onttrekken en water langer vasthouden. De opvolgende Droogteagenda 2040 kwam vervolgens met zes speerpunten, waarop actie kan en moet worden ondernomen voor de lange termijn. In de discussie erna werd duidelijk dat er nog grote stappen nodig zijn om de doelen voor 2040 te bereiken. Het is een zoektocht om de speerpunten in de Droogteagenda 2040 praktisch inzetbaar te maken en de effectiviteit te monitoren.

Afbeelding 1. Links: Ida de Groot-Wallast over het nationale belang van grondwater; Rechts: Desirée Rijnders over het regionale belang van grondwater

Naast deze presentaties georiënteerd op beleid zoomden we in twee plenaire presentaties in op verschillende onderzoeken. Perry de Louw (expert grondwatersystemen en grondwaterbeheer bij Deltares) ging in op drie potentiële aanvullende grondwatervoorraden voor een duurzame drinkwatervoorziening. De eerste is het gebruik van grondwater onder het IJsselmeer, wat de zoutvrucht in de diepe polders rond het IJsselmeer met 10-20% kan laten afnemen of een grote hoeveelheid brak water kan leveren, praktisch zonder effecten op het land. Optie twee heeft betrekking op kunstmatige infiltratie en terugwinning (MAR), wat voornamelijk de grondwaterstanden verhoogt wanneer er twee keer meer geïnfilteerd dan onttrokken wordt en er voldoende water van voldoende kwaliteit aanwezig is. Ten derde werd het winnen van kwelwater benoemd. Het publiek suggereerde als vervolgonderzoek te rekenen aan de schade door MAR, en ook onderzoek te doen naar de praktische haalbaarheid. Ook werd benadrukt dat er potentie is in het toepassen van alle drie de opties, maar bij alle drie zijn er kanttekeningen en issues die verder moeten worden onderzocht.

Klaasjan Raat (expert water resources management bij KWR) presenteerde vervolgens het raamwerk Verantwoord infiltreren en aanvullen, dat eerder dit jaar door Stowa is gepubliceerd. Het raamwerk bestaat uit praktische beslisschema's die helpen bij het uitzoeken hoe infiltratie en grondwateraanvulling op een verantwoorde manier kan worden uitgevoerd met het oog op de waterkwaliteit. Het bestaat uit vier onderdelen: (1) de maatschappelijke waarde van grondwater, waarin duidelijk wordt gemaakt waarom we grondwater beschermen; (2) een leidraad door de Nederlandse wet- en regelgeving; (3) een concreet advies voor waterkwaliteitseisen voor infiltreren, voor verschillende grondwatersystemen; en (4) advies voor risicobeheersing en monitoring. In de discussie erna werd benadrukt dat het raamwerk verschillende juridische kaders voor verschillende vormen van infiltreren samenbrengt, wat veel helderheid geeft voor initiatiefnemers en vergunningverleners.

Afbeelding 2. Links: Perry de Louw over drie potentiële aanvullende grondwatervoorraden voor een duurzame drinkwatervoorziening; Rechts: Klaasjan Raat over het raamwerk Verantwoord infiltreren en aanvullen

Parallele sessies

Na een korte pauze gingen we in drie parallelle sessies in gesprek met elkaar. De eerste parallelle sessie, geleid door Igor Jellema (hydroloog bij Vitens), ging in op de samenhang van bronnen in het systeem. Zo werkt Vitens aan een visie waarin o.a. meer gebruik wordt gemaakt van winterneerslag, en wordt er gekeken naar de kansen van een multi-bronnenaanpak en strategische kernen. Tijdens de sessie werden de concepten en ideeën uit de visie getoetst bij de aanwezigen om die zo te kunnen verbeteren.

De tweede parallelle sessie, geleid door Ferdinand Kiestra (innovator bij Waterschap Aa en Maas) en Hilke van den Elsen (beleidsadviseur water en klimaat bij Waterschap Aa en Maas), ging in op hergebruik van effluent, ook voor grondwateraanvulling. Zo werkt het waterschap Aa en Maas aan het bufferen van 10 miljoen kuub afkomstig van rioolwaterzuivering Land van Cuijk. Maar hoe kan dit worden toegepast en mogelijk worden gemaakt?

De derde parallelle sessie, geleid door Willem Jan Zaadnoordijk (geohydroloog bij TNO – Geologische Dienst Nederland) en Klaasjan Raat (KWR), ging in op de mogelijkheid om brak grondwater te gebruiken voor bijvoorbeeld drinkwaterproductie. Ze schetsten de historie van het gebruik van brak grondwater en bespraken meerdere pilots uit de afgelopen jaren. Oppompen van brak grondwater kan ook voordelen hebben voor het oppervlaktewatersysteem, zoals wordt getoetst in de pilot Temmen Brakke Kwel van Waternet. Een belangrijk knelpunt van het gebruik van brak grondwater voor waterproductie blijft de afvoer van het concentraat.

Hydrologieprijs

Als afsluitend onderdeel werd de driejaarlijkse hydrologieprijs van de NHV uitgereikt. Deze prestigieuze prijs belooft de beste hydrologische publicatie

van de afgelopen periode. De prijs werd toegekend aan dr. Wouter Berghuijs, verbonden aan de Vrije Universiteit Amsterdam, faculteit Aardwetenschappen. Het bekroonde artikel draagt de titel: Groundwater *recharge is sensitive to changing long-term aridity* en is gepubliceerd in het toonaangevende tijdschrift Nature Climate Change. De prijs werd uitgereikt door Remko Uijlenhoet (juryvoorzitter en zelf werkzaam als professor bij TU Delft) en Ruud Bartholomeus. Gefeliciteerd Wouter!

Afbeelding 3: Wouter Berghuijs met Ruud Bartholomeus (links) en Remko Uijlenhoet (rechts)